

Магістр 1 року навчання

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

ТА БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ

Анотація. Розглянуто особливості засобів безпеки організацій в сучасних умовах, що постійно змінюються. Проаналізовано значення та роль організаційного розвитку, доведено його інноваційну природу. Наведено причини необхідності розвитку організацій для забезпечення їх безпеки.

Аннотация. Рассмотрены особенности мер безопасности организаций в современных постоянно изменяющихся условиях. Проанализированы значение и роль организационного развития, доказана его инновационная природа. Приведены причины необходимости развития организаций для обеспечения их безопасности.

Annotation. The features of the organizational security in today's constantly changing environment were considered. The importance and role of organizational development was analyzed, its innovative nature was proved. The necessity for the development of organizations to ensure their security was substantiated.

Ключові слова: безпека, конкурентоспроможність, розвиток, ефективність, організація, інновація.

Процес формування механізму безпеки організацій є досить трудомістким, адже сучасні організації різних галузей функціонують за умов невизначеності та динамічності соціально-економічного середовища. Із впровадженням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій послаблюється їх організаційна стабільність. Крім того, серед тенденцій розвитку нових форм організації є глобалізація ринку, зростання значення рівня якості товарів або послуг, їх ціни і ступеня задоволення споживачів, підвищення важливості стійких відносин зі споживачами. За таких умов організації, щоб зберегти свою життєздатність і досягати поставлених цілей, мають час від часу вносити зміни у свою господарську діяльність. Тому одним із ключових факторів забезпечення довгострокової конкурентоспроможності та, як наслідок, безпеки є ефективний організаційний розвиток.

Дана проблематика знайшла відображення в дослідженнях провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема Коршунової О. Д., Некрасова С. І., Некрасової Н. А., Бусигіна О. В., Клягіна С. В., Паніної О. М., Новака В. О., Родченка В. В. та ін. Незважаючи на широке коло наукових публікацій та розробок з даного питання, воно потребує більш глибокого дослідження.

Метою статті є визначення поняття організаційного розвитку та його ролі у забезпеченні безпеки організації. Об'єктом є безпека організації, предметом – їх організаційний розвиток.

Безпека організації, за визначенням Г. Лянного, – це стан їх захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізаційних чинників [1]. Однак визначення її як стану не повною мірою відображає сутність, адже сутність безпеки полягає в забезпеченні поступального економічного розвитку суспільства з метою виробництва необхідних благ та послуг, що задовольняють індивідуальні та суспільні потреби [2]. Так, Шкарлет С. М. дає таке визначення: "Безпека організації передбачає стійкий розвиток (тобто збалансований і безперервний), що досягається за допомогою використання всіх видів ресурсів та підприємницьких можливостей, за якими гарантується найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного й соціального розвитку запобігання внутрішньому та зовнішньому негативному впливу (загрозам)" [3]. І для досягнення цієї мети організації необхідно вживати відповідні кожній конкретній ситуації заходи, діяти в умовах, що змінюються.

Тобто, у процесі економічних та суспільних трансформацій умовою конкурентоспроможності організації є їх гнучкість та готовність до введення змін. Цій меті слугує організаційний розвиток – систематичне і довготермінове застосування наукового знання про поведінку як засобу підвищення ефективності організації з точки зору її здатності пристосовувати до змін свої цілі, структуру, стиль роботи тощо [4].

У загальному вигляді термін "розвиток" означає процес закономірної зміни, переходу з одного стану в інший, більш досконалий. Розвиток організації означає якісні зміни та оновлення її господарської системи та організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються. Також під цим поняттям розуміють: надбання нової якості, яка зміцнює життєздатність організації в умовах змін середовища; вивільнення прихованих можливостей і потенціалу [5].

Слід зазначити, що поняття "розвиток" та "зростання", хоча й взаємопов'язані, однак за своїм змістом часто можуть не співпадати. Під зростанням організації часто розуміють збільшення її розмірів та обсягів виробництва. Про зростання свідчать показники випуску продукції, обсягу продажів, чисельності працівників тощо. Зростання є складовою розвитку організації. У той же час, розвиток можливий не тільки за одночасного його зростання, а й за незмінних масштабів його діяльності, тобто відсутності зростання не є перешкодою для розвитку організації [5].

Отже, розвиток – це зміни, що зумовлені об'єктивною необхідністю; це процес, який є результатом

© Касьянова Ю. В., 2013

послідовних дій, що поступово приводять організацію до кількісного та якісного зростання [5].

Сам термін "організаційний розвиток" уперше стали вживати Р. Шенпарт і Р. Блейк на початку 60-х рр. минулого століття. Вони провели експеримент з навчання персоналу, в результаті якого прийшли до висновків про необхідність упровадження ефективних програм оновлення організації на всіх її рівнях, починаючи з найвищого.

Таким чином, організаційний розвиток – це організований процес, що порушує динамічний розвиток структури організації і спрямований на досягнення нового стану динамічної рівноваги, яка в оновленій структурі зберігатиметься відносно стабільно. У процесі організаційного розвитку відбувається поступове вдосконалення окремих сторін діяльності організації і раціоналізація її внутрішніх структур, упорядковуються в часі і у просторі трудові, виробничі, соціальні й інші процеси [6].

На думку Паніної О. М., організаційний розвиток – це сукупність теоретичних концепцій і практичних прийомів, спрямованих на те, щоб допомогти організації отримати більшу гнучкість і адаптуватися до змін, а менеджерам – засвоїти необхідні для цього навички. Лавриненко В. В. і Тоцький В. І. стверджують, що організаційний розвиток виявляється в удосконаленні структурних характеристик як усередині організації, коли там відбуваються реструктуризація, реінжиніринг, упроваджуються мережоподібні або віртуальні принципи функціонування, так і в його зовнішній політиці, коли йдеться про розгортання інтеграційних процесів з огляду на специфіку ринку, посилення конкурентної боротьби тощо [5].

У результаті виникнення концепції організаційного розвитку відбулася поступова переорієнтація процесу змін в організації – від спрямованості на зростання до творчого якісного аналізу. Специфіка організаційного розвитку, на відміну від інших форм організаційних змін, полягає у розгляді організації як цілісної системи елементів, що взаємодіють та взаємопов'язані. Організаційний розвиток передбачає послідовне застосування системного підходу до функціональних, структурних, технічних та особистісних взаємостосунків в організації [4]. І оскільки організація є складною системою, варто говорити про комплексний розвиток, під яким розуміється цілеспрямована і регульована зміна технічних, економічних, соціальних і організаційних параметрів [6].

Відповідно до цього, організаційний розвиток має інноваційну природу. Відповідно до теорії І. Шумпетера, важливе значення має феномен руйнування в творчих цілях. Концепція творчого руйнування для організації означає, що для виживання на ринку вона має постійно впроваджувати інновації під час відмирання застарілого. Тому підприємство, має знаходитись у процесі перманентних змін і володіти здатністю адекватно реагувати на зміни [6].

Питання "інновацій", інноваційного розвитку організацій в останні роки набуло нового важливого значення, оскільки сьогодні це поняття вкладається нова філософія розвитку економіки будь-якої країни та підприємств, що формують цю економіку. При цьому поняття інновацій в сучасних економічних умовах роботи організації повинно розглядатися під новим кутком зору, як і будь-які процеси чи зміни що приводять до активності і динаміки розвитку і несуть в собі суттєві як позитивні фактори розвитку так і загрози та небезпеки. У сучасному розвитку науки інноваційна безпека організації та її забезпечення розглядається як невід'ємна частина системи безпеки [7].

За дослідженням Краснощоків Ю. В. в інноваційній безпеці вирішальною умовою є дотримання та реалізація інтересів організації, а така безпека безпосередньо спрямована на формування необхідних та достатніх умов для збільшення можливостей створення та використання інновацій: продуктивних, технологічних, економічних, організаційних та соціальних з метою розроблення та впровадження конкурентоспроможності продукції й технологій на рівні світових стандартів [7].

Тому під інноваційною безпекою підприємства розуміють послідовну, заплановану, цілеспрямовану, комплексну діяльність організації щодо зміни кожного з елементів бізнесу певного підприємства, викликану попитом, обумовлену науково технічним прогресом і спрямовану на діючу організаційну структуру, технологічні процеси, стилі і методи управління продукцією що випускається, джерела сировини та матеріалів, ринки збуту, документообіг та ін. [7].

Отже, очевидно, що організаційний розвиток є необхідною складовою безпеки організації, адже дозволяє: виявляти й аналізувати проблемні сфери діяльності організації і чинники її розвитку; формувати управлінські рішення, оцінювати і вибирати їх альтернативи; раціонально розподіляти повноваження та компетенції організаційної структури управління організацією; моделювати ефективну комбінацію ресурсів з метою вибору оптимальних варіантів розвитку бізнесу; формувати механізм внутрішньовиробничих економічних відносин, систему планування і контролю діяльності підрозділів організації; оцінювати результати господарської діяльності організації; контролювати ефективність використання ресурсів і досягнення поставлених завдань; розробляти та обґрунтовувати господарські рішення щодо підвищення конкурентоспроможності організації, ефективності її функціонування.

Наук. керівн. Москаленко Н. О.

Література: 1. Міщенко С. П. Концептуальні аспекти економічної безпеки підприємств у ринковій економіці / С. П. Міщенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 190–195. 2. Стельмашук А. М. Фінансовий стан – основа економічної безпеки підприємства / А. М. Стельмашук // Інноваційна економіка. – 2012. – № 10. – С. 61–65. 3. Шарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект: монографія / С. М. Шарлет. – К.: Книжкове вид. НАУ, 2007. – 436 с. 4. Терещенко К. В. Моделі організаційного розвитку в зарубіжній психології / К. В. Терещенко // Психологічні умови розвитку конкурентоздатності організації: тези VI міжнар. наук.-практ. конф. з організаційн. та екон. психології (м. Керч, 25 – 27 черв. 2009 р.) / за наук. ред. Л. М. Карамушки. – К., 2009. – С. 98–100. 5. Ралко О. С. Еволюція поняття організаційний розвиток підприємства / О. С. Ралко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. – 2010. – № 36. – С. 38–41. 6. Амеліна І. В. Концептуальні основи організаційного розвитку підприємств у сучасних умовах / І. В. Амеліна // Управління проектами та розвиток виробництва [Текст]: збірник наукових праць. – 2008. – № 2 (26) // Українська асоціація управління проектами; Університет економіки та права "Крок". – К.: Східноукраїнський національний університет, 2008. – С. 65–71. 7. Кириченко О. С. Інноваційна безпека як невід'ємна складова економічної безпеки та ефективного проектно-орієнтованого розвитку сучасних підприємств / О. С. Кириченко // Фінансово-кредитна діяльність: пробл. теорії та практики: зб. наук. пр. – 2012. – Вип. 1. – Т. 1. – С. 94–99. 8. Бондар Н. М. Сучасні тенденції розвитку підприємств. [Електронний ресурс] / Н. М. Бондар. – Режим доступу: <http://business-consultant.com.ua/ukr/publica-ciiub101.html>.